



## Heerhugowaard Stad van kansen

Agendanr.: 13  
Voorstelnr.: RB2018001  
Onderwerp: ambtelijke fusie met de gemeente Langedijk  
Programma: programma 5; algemeen bestuur

### Reden van agendering: ter besluitvorming

Aan de Raad,

Heerhugowaard, 9 januari 2018

### Voorstel / besluit:

1. Onderzoek te starten naar de uitgangssituatie, de gewenste vorm en de incidentele financiële effecten van een ambtelijke fusie-organisatie van de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk
2. De onderzoeksuitkomsten ter vaststelling voor te leggen aan de gemeenteraden van Heerhugowaard en Langedijk in juni 2018.
3. De kosten van het externe onderzoek van ca. 40.000 euro voor de helft (20.000 euro) voor rekening van de gemeente Heerhugowaard te brengen
4. Het aandeel in de kosten te dekken uit het budget organisatieontwikkeling
5. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek te besluiten of een definitieve opdracht tot ambtelijke fusie gegeven wordt

### 1. Inleiding

Op 12 december 2017 heeft de gemeenteraad van Langedijk besloten om een onderzoek te starten naar een ambtelijke fusie met de gemeente Heerhugowaard. Het was de uitkomst van een periode van drie jaar waarin de bestuurlijke toekomst van de gemeente Langedijk is onderzocht. De aanleiding voor dat onderzoek was dat de gemeente Langedijk door de relatief beperkte omvang (van aantal inwoners en de ambtelijke organisatie) steeds meer moeite heeft om alle gemeentelijke taken op een gewenst niveau uit te blijven voeren. Daardoor is de dienstverlening aan de inwoners niet meer langjarig te garanderen. Om een oplossing te vinden is gekeken naar drie mogelijkheden: zelfstandig blijven, ambtelijk fuseren en bestuurlijk fuseren. De verschillende onderzoeken leidden tot het inzicht dat zondermeer zelfstandig blijven geen reële optie meer is. Daarentegen bleek ook dat voor de in het eerste onderzoek geadviseerde bestuurlijke fusie – dus het opheffen van een zelfstandige gemeente Langedijk – geen meerderheid bestond in de raad van Langedijk. Een ambtelijke fusie met één of meer van de buurgemeenten van Langedijk – wat betekent dat de bestuurlijk zelfstandige gemeente Langedijk blijft bestaan – kon wel op een meerderheid rekenen in de Langedijkse raad van 18 april 2017. Sindsdien heeft het college op uitnodiging van Langedijk met het college van Langedijk gesproken over de bereidheid tot en voorwaarden voor een ambtelijke fusie. De raad is over deze gesprekken geïnformeerd met de Raadsinformatiebrief van 7 december 2017 (Bij17-758). Uiteindelijk heeft de raad van Langedijk besloten tot een ambtelijke fusie met Heerhugowaard. De burgemeester van Langedijk heeft dit besluit mondeling toegelicht in de raadsvergadering van 19 december 2017.

Een dergelijk besluit van Langedijk behoeft natuurlijk een antwoord van de beoogd fusiepartner, de gemeente Heerhugowaard. Het college heeft zijn positieve standpunt reeds kenbaar gemaakt; de raad nog niet.

Een besluit tot ambtelijke fusie gaat verder dan een intensieve ambtelijke samenwerking. Een fusie leidt ertoe dat er één nieuwe organisatie gevormd wordt die werkt voor en in opdracht van twee bestuurlijk zelfstandige gemeenten. Hiervoor is een vorm van een Gemeenschappelijke Regeling nodig. De raad is bevoegd hiertoe te besluiten.

## 2. Beoogd effect

Een ambtelijke fusie kan effectief zijn, zeker als de respectievelijke gemeentebesturen en gemeenteraden bereid zijn op onderdelen gezamenlijk op te trekken, uitgangspunten te hanteren en processen af te stemmen.

Het nu voorgestelde onderzoek moet hiervoor handreikingen geven. Enerzijds richt het onderzoek zich op de doorlichting van de bedrijfsvoering zoals voor de gemeente Langedijk al is gebeurd. Er ontstaat een vergelijkbare informatie en startpositie van waaruit de fusie daadwerkelijk kan worden voorbereid. Anderzijds komen in deze fase aspecten aan de orde zoals de organisatievorm, de positie ten opzichte van de raad en het college, inzicht in de (incidentele) financiële effecten van de fusie, de verdeling van de kosten e.d.

De aanleiding voor dit besluit is het initiatief van de gemeente Langedijk om “hun” bestuurlijke toekomst te onderzoeken. Daarvoor was de omvang van de gemeente – en de bijbehorende ambtelijke organisatie - een concrete reden. Voor onze gemeente is die reden minder manifest maar daar staat tegenover dat de complexiteit en omvang van taken toenemen. Taken zijn naar de gemeente overgeheveld (jeugdhulp, wmo. Participatie), eisen en verwachtingen rond digitale dienstverlening nemen toe, samenwerkingen met andere gemeenten, overheden, instellingen, inwoners en bedrijven worden intensiever.

## 3. Argumenten

### 3.1 *De gemeente Langedijk wil een ambtelijke fusie met Heerhugowaard*

De gemeenteraad van Langedijk heeft na intensieve onderzoeken en discussies besloten dat Heerhugowaard de beste partner is om ambtelijk mee te fuseren.

### 3.2 *De organisaties van Heerhugowaard en Langedijk werken al intensief met elkaar samen*

In de afgelopen jaren is op diverse terreinen een samenwerking met de gemeente Langedijk gegroeid. Op het gebied van informatievoorziening / ict is een gezamenlijke aanbesteding voor een nieuwe “bodemplaat” in voorbereiding en zijn we bezig met een koers te bepalen voor de gezamenlijke vervanging van veel gebruikte applicaties. Op het gebied van digitale veiligheid trekken we ook gezamenlijk op. De voorbereiding van de Omgevingswet vindt gezamenlijk plaats. In het sociaal domein doen we veel samen, en op het gebied van handhaving is ook een samenwerking tot stand gekomen. Bij het stadsbedrijf is al jaren sprake van een uitwisseling van personeel en materieel. De lijst van samenwerkingen is (veel) langer.

Door de samenwerking van de afgelopen jaren kennen de (mensen in de) organisaties elkaar.

### 3.3 *Een ambtelijke fusie organisatie heeft door zijn omvang meer mogelijkheden voor kwaliteitsimpulsen*

Het gemeentelijk landschap om ons heen is de laatste jaren snel veranderd. Gemeenten zijn samengegaan in nieuwe of grotere fusiegemeenten (o.a. Hollands Kroon, Schagen, Alkmaar) en er zijn ambtelijke fusies gerealiseerd (o.a. Buch, Sed). Wij zien in een ambtelijke fusie een mogelijkheid om onze dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven minstens op peil te houden en verder te verbeteren. Er zijn meer mogelijkheden voor kwaliteitsimpulsen in een grotere organisatie. Een grotere organisatie kent meer functies, biedt meer perspectief en kan daardoor een aantrekkelijke werkgever zijn die kwalitatief goed personeel vasthoudt en aantrekt. De dienstverlening aan onze inwoners is daar bij gebaat.

### 3.4 *Een ambtelijke fusie brengt getalsmatig meer evenwicht in de verhoudingen in de regio Alkmaar*

Een ambtelijke fusie organisatie werkt straks voor circa 84.000 mensen (Heerhugowaard ca 56.000 inwoners, Langedijk ca 28.000). Daarmee komt de organisatie in de buurt van Alkmaar (ruim 108.000) en de Buch (102.000). Dit kan effect hebben op de zeggingskracht en samenwerking in de regio Alkmaar en in gemeenschappelijke regelingen..

## 4. Kanttekeningen

### 4.1 *Heerhugowaard heeft qua oriëntatie op en inzichten in de effecten van een ambtelijke fusie een achterstand ten opzichte van de gemeente Langedijk*

De gemeenteraad van Langedijk oriënteert zich al geruime tijd op de toekomst van de gemeente. De raad van Heerhugowaard heeft dat in veel mindere mate gedaan omdat daar geen urgente aanleiding voor was. Die situatie is direct veranderd na het besluit van de raad van Langedijk. Het komende onderzoek heeft tot doel om de informatiepositie van de raad te verstevigen. Daarnaast leidt het tot een vergelijkbare uitgangssituatie van de twee gemeenten bij de start van het daadwerkelijke fusieproces.

#### *4.2 Een ambtelijk fusieproces kost geld*

In deze eerste fase van het proces blijven de kosten beperkt tot die van een extern adviesbureau. Dat begeleidt de colleges in de gesprekken, de doorlichting van de taken en organisatie e.d. zodat er een gelijke uitgangs- en informatiepositie bestaat voor de beide gemeenten. De fase daarna is gericht op het maken van een bedrijfsplan, waarin allerlei juridische, bedrijfsvoerings en andere aspecten aan de orde komen. Hiervoor is extern advies nodig, eigen personeel en inhuurpersoneel om het lopende werk op te vangen. Ook zijn er bij de vorming van de fusieorganisatie aanloopkosten te verwachten op het gebied van bedrijfsvoering, huisvesting, ict/informatievoorziening etc. Ook is een sociaal plan nodig bij de definitieve inrichting van de organisatie. Daarnaast is de verdeling van kosten tussen de twee gemeenten een onderwerp. Over de omvang van de benodigde middelen verwacht het college meer inzicht te hebben na afronding van het nu aan de orde zijnde onderzoek.

#### *4.3 Sommige ambtelijke fusies vallen recent weer uiteen*

De afgelopen weken zijn er enkele berichten verschenen over ambtelijke fusies die (eenzijdig) worden beëindigd: Hardenberg/Ommen en IJsselstein/Montfoort. Hoewel de oorzaken daarvan gevarieerd en gecompliceerd zijn lijkt het gemeenschappelijke element bij die mislukte fusies het woord “vertrouwen” te zijn. Er moet zowel bij de raden als bij de colleges het wederzijds vertrouwen zijn dat een ambtelijke fusie bijdraagt aan de verbetering van de dienstverlening aan de inwoners van de fusiepartners. Op dit moment zijn er 24 ambtelijke fusieorganisaties waarbij 59 gemeenten zijn betrokken (bron: ambtelijkefusie.nl). Het komende onderzoek moet onder andere antwoord geven op de vraag welke gezamenlijke ambitie en opdracht de nieuwe organisatie heeft.

#### *4.4 Een ambtelijke fusie zou de beleidsvrijheid van fusiepartners beperken*

Critici van ambtelijke fusies betogen dat de gemeenteraden hun controlerende taak steeds moeilijker kunnen uitvoeren omdat de colleges afhankelijk worden van wat de organisatie wil en kan doen. Het succes van een ambtelijke fusie is voor een deel afhankelijk van de wijze waarop de colleges en de raden bereid zijn om te zoeken naar gezamenlijke aanpakken, procedures en processen. Een efficiënt en effectief werkende fusie-organisatie is moeilijk te realiseren als aan veel uitvoeringsaspecten een “couleur locale” moet worden meegegeven. Ook dit – de vorm van de organisatie en de positie ten opzichte van de colleges - is een onderwerp dat in het onderzoek aan de orde komt.

#### *4.5 Het gemeentebestuur van Heerhugowaard heeft altijd een eigen ambtelijke organisatie gehad; dat wordt nu anders*

In 1812 waren er in Nederland meer dan 1100 gemeenten, waaronder Heerhugowaard. In 1817 zijn de gemeenten Oterleek en Veenhuizen afgesplitst, waarna in 1854 de gemeente Veenhuizen weer werd toegevoegd. Los van die wijzigingen en enkele kleinere grenscorrecties is Heerhugowaard dus al ruim 200 jaar een eigen gemeente met eigen gemeentelijke ambtenaren. In al die jaren is Heerhugowaard opgebouwd tot wat het nu is. De gemeente Langedijk bestaat sinds 1941. Toen werden de gemeenten Oudkarspel, Noord Scharwoude, Zuid Scharwoude en Broek op Langedijk samengevoegd tot een nieuwe gemeente. In 1990 werd de gemeente Sint Pancras aan de gemeente Langedijk toegevoegd. Langedijk heeft dus meer ervaring met bestuurlijke fusies maar net als Heerhugowaard niet met een ambtelijke fusie (bron: gemeentegeschiedenis.nl).

## **5. Financiële gevolgen**

De financiële effecten van dit eerste voorstel in het kader van het fusieproces beperken zich tot de kosten van een extern adviseur voor het uit te voeren onderzoek. Voor deze eerste fase is

een totaal onderzoeksbedrag van 40.000 euro toereikend. Met de gemeente Langedijk delen we in deze fase de kosten op basis van fifty/fifty wat neerkomt op een benodigd bedrag van maximaal 20.000 euro. Dekking daarvoor is te vinden in het budget organisatieontwikkeling, waarvan het restant ultimo 2017 is overgeheveld naar 2018 (RB2017103).

## 6. Communicatie

Anders dan in Langedijk is een (ambtelijke) fusie in Heerhugowaard tot nu toe geen onderwerp geweest waarover uitgebreid is gecommuniceerd. De raad is mondeling en via een raadsinformatiebrief geïnformeerd. Via gebruikelijke kanalen informeren wij onze inwoners. De raad ontvangt naar verwachting in juni de uitkomsten van het onderzoek met een voorstel voor het vervolg.

## 7. Uitvoering

Zo spoedig mogelijk start het college samen met het college van Langedijk de uitvoering van het onderzoek. Het proces wordt begeleid door een stuurgroep. Daarin hebben de twee burgemeesters, de portefeuillehouders bedrijfsvoering, de gemeentesecretarissen en de directeurs bedrijfsvoering zitting.

De uitkomsten kan het college naar verwachting in juni met de raad delen in combinatie met een voorstel voor het vervolg.

## 8. Monitoring/Evaluatie

Indien het onderzoek door nu niet te voorzien omstandigheden vertraging of anderszins haperingen ondervindt informeert het college de raad daarover. Loopt het volgens verwachting dan kan de raad in juni een vervolgvorstel verwachten.

### Bijlagenr. Titel/Onderwerp

Burgemeester en wethouders van Heerhugowaard,

de secretaris,



de burgemeester,



Advies commissie Middelen-Stadsbeheer d.d. 15 januari 2018  
RB2018001 ambtelijke fusie met de gemeente Langedijk :

Bespreekstuk

Voor	Allen
Tegen	---

Nr.: RB2018001

de Raad van de gemeente Heerhugowaard;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 9 januari 2018;

gelet op het advies van de commissie Middelen-Stadsbeheer d.d. 15 januari 2018;

gelet op:

Gemeentewet art. 108, lid 1

Gemeentewet art. 147, lid 1

Wet Gemeenschappelijke regelingen art 1, lid 2

#### b e s l u i t

1. Onderzoek te starten naar de uitgangssituatie, de gewenste vorm en de incidentele financiële effecten van een ambtelijke fusie-organisatie van de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk
2. De onderzoeksuitkomsten ter vaststelling voor te leggen aan de gemeenteraden van Heerhugowaard en Langedijk in juni 2018.
3. De kosten van het externe onderzoek van ca. 40.000 euro voor de helft voor rekening van de gemeente Heerhugowaard te brengen
4. Het aandeel in de kosten te dekken uit het budget organisatieontwikkeling
5. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek te besluiten of een definitieve opdracht tot ambtelijke fusie gegeven wordt.

Heerhugowaard, 23 januari 2018

De Raad voornoemd,

de griffier,



de voorzitter,

